

Analiza

Razvoj preduzetništva mladih put ka smanjenju nezaposlenosti

Istraživači sa Ekonomskog instituta u objašnjenju slabe razvijenosti omladinskog preduzetništva u Srbiji pozivaju se na rezultate aktuelnih istraživanja iz ove oblasti, koji su ukazali na to da su ključne barijere za razvoj preduzetništva: politička i regulatorna ograničenja, visoki kvazifiskalni nameti, visoki porezi i finansijska ograničenja

Visoka stopa nezaposlenosti, a naročito nezaposlenost mladih, predstavlja ozbiljan socijalni problem koji je već duže vreme prisutan na globalnom nivou. Prema podacima Evrostata iz 2015. godine, stopa nezaposlenosti mladih u Evropskoj uniji krajem 2014. godine bila je veća od opšte stope nezaposlenosti i iznosila je 22,2%. Nezaposlenost mladih predstavlja jedan od ozbiljnih problema i u Republici Srbiji. Stopa nezaposlenosti za lica od 15 do 30 godina je u 2015. bila 33,7%. Kako bi rešile ovaj problem članice Evropske unije implementirale su javne politike usmerene na preduzetništvo mladih, sa primarnim ciljem smanjenja nezaposlenosti i neaktivnosti mladih ljudi.

Podsticanje omladinskog preduzetništva je jedan od ciljeva strategije „Juroop 2020“ i njene vodeće inicijative „Mladi u pokretu“. Zapošljavanje i preduzetništvo mladih promoviše i Strategija EU za mlade (2010-2018). Pored toga, značaj preduzetništva mladih je istaknut i u zaključcima Evropskog saveta o promovisanju omladinskog preduzetništva radi podsticanja socijalne inkluzije mladih ljudi iz 2014. godine, gde je posebna pažnja posvećena socijalnom preduzetništvu koje kombinuje socijalnu i preduzetničku dimenziju. Evropska unija prepoznaje preduzetništvo mla-

dih kao jedan od prioriteta u rešavanju problema nezaposlenosti i nastoji da izgradi snažan regulatorni okvir za njegov razvoj. Kada je u pitanju Republika Srbija, postojeći regulatorni okvir u Republici Srbiji za razvoj preduzetništva čine Nacionalna strategija za mlade za period od 2015. do 2025. godine i Akcioni plan za sprovođenje Nacionalne strategije za mlade za period od 2015. do 2017. godine, kao i Strategija za podršku razvoja MSP i preduzetništva 2015-2020. i predlog Programa reformi politike zapošljavanja i socijalne politike i predlog Nacionalnog programa zapošljavanja mladih do 2020. godine, u kojima je preduzetništvo mladih prepoznato kao jedan od ključnih stavki za smanjenje nezaposlenosti građana te starosne grupe. I pored postojanja strateških dokumenata u ovoj oblasti, u Godišnjem izveštaju Evropske komisije o napretku Srbije u 2015. godini procenjeno je da je naša zemlja umereno pripremljena u oblasti preduzetništva i industrijske politike i stoga je evidentno da bi tokom tekuće godine, koja je proglašena godinom preduzetništva, posebno trebalo raditi na poboljšanju poslovnog okruženja, naročito za preduzetnike i mala i srednja preduzeća i njihovom lakšem pristupanju izvorima finansiranja.

Marija Reljić, istraživač saradnik sa Ekonomskog instituta, u objašnjenju slabe ra-

zvijenosti omladinskog preduzetništva u Srbiji poziva se na rezultate aktuelnih istraživanja iz ove oblasti, koji su ukazali na to da su ključne barijere za razvoj preduzetništva: politička i regulatorna ograničenja, visoki kvazifiskalni nameti, visoki porezi, finansijska ograničenja koja se ogledaju u nedostatku komercijalnih kredita i subvencionisanih finansijskih šema za preduzetnike, zatim kulturna i obrazovna ograničenja koja se ogledaju u nedostatku podrške starijih generacija, nedostatku dobrih uzora i primera za mlade, nedovoljan broj programa i obuka za preduzetnički posao, nedostatak preduzetničkog duha i preduzetničke nastave u školama i nedostatak sveobuhvatnih, mladima prilagođenih informacija o preduzetništvu. Visoka stopa nezaposlenih mladih ljudi ukazuje na to da se resursi kojima raspolazemo ne koriste na odgovarajući način, čime se zanemaruje značajan potencijal za razvoj. Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku, stopa neaktivnosti kod mladih u 2014. godini iznosila je oko 72%. Kao razlog tome navodi se zapošljavanje kadrova sa iskustvom.

Marija Reljić
Jelena Cvijović

Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku, stopa neaktivnosti kod mladih u 2014. godini iznosila je oko 72%

Mladi ljudi sve kasnije ulaze na tržište rada i sve im je teže da steknu prvo radno iskustvo, što smanjuje mogućnost zapošljavanja u budućnosti. Jedna od posledica ovakvog stanja jeste i veliki broj mladih koji posluju u sivoj ekonomiji.

Pored političkih, regulatornih i finansijskih barijera razvoju preduzetništva, značajnu prepreku predstavljaju kulturna i obrazovna ograničenja razvoju preduzetništva mladih koja postoje u Srbiji. Ova ograničenja se reflektuju u nerazvijenoj svesti i nedostatku generalne podrške javnosti za mlade preduzetnike, malom broju adekvatnih mentora i uzora za mlade, malom broju dostupnih formalnih i neformalnih edukativnih programa različitog nivoa i obuka za preduzetnički posao i nedostatak sveobuhvatnih, mladima prilagođenih izvora informacija o preduzetništvu. Kako navodi Jelena Cvijović, istraživač-saradnik sa Ekonomskog instituta, u tom smislu veoma je bitno da uvidimo na koji način se razvoj preduzetničke svesti i preduzetništvo mladih podstiču u zemljama Evrope i sveta koje ostvaruju visoku stopu rasta preduzet-

ništva mladih, u cilju identifikovanja najefikasnijih mera podrške razvoja preduzetništva za mlade i njihovog adaptiranja tako da odgovaraju srpskim uslovima.

Kao pozitivan primer Jelena Cvijović ističe Austriju, koja sprovodi brojne programe za razvoj preduzetništva čiju ciljnu grupu čine mladi. Još tokom osnovnog i srednjeg obrazovanja radi se na razvoju svesti dece i mladih o tome šta preduzetništvo predstavlja i time se razvija preduzetnički duh. Na primer, program „Škola na farmi i farma u školi“ sproveden 2014. godine imao je za cilj da razvije preduzetništvo mladih u oblasti poljoprivrede. Program je podrazumevao organizovane posete dece i omladine farmama, kao i posete poljoprivrednika osnovnim i srednjim školama. U oba slučaja, poljoprivrednici se pojavljuju kao autentični prenosioci poruke o prednostima bavljenja poljoprivredom deci i omladini. Još jedan značajan program namenjen mladima iz iste godine nosio je naziv „Mladi poljoprivrednici - nova snaga zemlje“, a podrazumevao je formiranje omladinskih grupa i njihovo učešće u radionicama i obu-

kama u cilju podizanja svesti o aktivnostima i troškovima koji su uključeni u proizvodnju hrane i raznovrsnih poljoprivrednih proizvoda. Pozitivan primer iz okruženja kada je u pitanju stimulisane preduzetništva mladih predstavlja Mađarska, u kojoj je osnovana The Hungarian Live Wire Foundation (HLWF), čiju ciljnu grupu čine mladi ljudi starosti između 18 i 32 godine i koja mladim ljudima pruža različite tipove podrške u pokretanju i obavljanju sopstvenog poslovnog poduhvata. Fondacija mladima omogućava dobijanje profesionalne savetodavne usluge i javlja se kao posrednik između mladih preduzetnika i banaka, i time im omogućava da apliciraju za mikrokredite, koje na drugi način ne bi dobili. Na ovaj način je prevaziđen problem pribavljanja inicijalnih finansijskih sredstava, što u skladu sa rezultatima istraživanja predstavlja primarni problem za mlade preduzetnike kojima je finansijska pomoć zaista potrebna, i u Srbiji.

Iako situacija kada je u pitanju preduzetništvo mladih u Srbiji nije pohvalna, postoje brojne aktivnosti koje bi se mogle sprovesti u cilju njenog unapređenja. Pre svega, neophodno je kontinuirano raditi na razvoju programa finansijske podrške za mlade preduzetnike i smanjenju troškova poslovanja za startap preduzeća, razvoju inkubatora, formiranju udruženja za mlade preduzetnike, uspostavljanju lako dostupnih onlajn informacionih portala, promovisanju učešća i podrške šire javnosti i njenog uključivanja u omladinske preduzetničke programe, uključivanja preduzetništva u programe edukacije na različitim obrazovnim nivoima, i slično. U kontekstu razvoja preduzetničkog duha kod mladih, veoma je bitna bolja usklađenost sistema obrazovanja sa potrebama tržišta rada i formulisanje i implementacija obrazovnih programa kojima je predviđen razvoj preduzetničkih znanja i veština kod mladih. Pomoci u ovim sferama, kako zaključuju Marija i Jelena, doveli bi do povećanja broja preduzeća koje bi osnovali mladi ljudi i smanjenja stope nezaposlenosti ovog segmenta populacije. INR